

לכל אדם טביעת אצבע משלו - 150 שנה ל"מוצא המינים" של דרווין

כתב: שמואל שם טוב, עורך כתב העת אודיסאה - מסע בין רעיונות

התגלית הגדולה ביותר של המאה ה-19 הבהירה כי הבדלים בין פרטים הם המניעים את עולם החי, כמו את החברה האנושית. שני ענקים הובילו את העולם אל התגלית הזאת: צ'ארלס דרווין וג'ון סטיוארט מיל.



"רעיון שהגיע זמנו", אמר סר אייזיק ניוטון, "חזק מכל צבא שבעולם". בנובמבר 1859, בתום כ-20 שנות עבודה ובדיקה, פרסם צ'ארלס דרווין את ספרו המהפכני "מוצא המינים", ושינה באחת את מעמדו של האדם ביקום. באותן שנים ממש, אי שם באיי גינאה החדשה, ניסח אנגלי אחר - אלפרד ראסל וולאס, במילים זהות כמעט, את רעיון האבולוציה והברירה הטבעית.

פעמים רבות, אך מעטים בלבד ייחסו חשיבות לסמיכות הזמנים המרתקת שבין פרסום "מוצא המינים" לבין יצירה אחרת, שראתה אור חודשים ספורים לפניו. בתחילת 1859 פרסם בכיר הפילוסופים הליברליים במאה ה-19, ג'ון סטיוארט מיל, את "על החירות", יצירה הנחשבת, בצדק לא מבוטל, לתנ"ך של הליברליזם הקלאסי. "על החירות" קבעה את בסיס הטיעונים המוצק והמקיף ביותר להגנה על חירות הפרט ועל מעמדו, ולקיומו של איזון אופטימלי בין החברה לבין הפרטים החיים בקרבה.

בהשפעתה העצומה של המהפכה התעשייתית שלחה אנגליה במאה ה-19 זרועות אל כל עבר. באמצעות שיטות של ניסוי והוכחה, פיענחו מדעניה הדגולים את מבנה החומר והיקום, ופרצו בתגליות חדשות שנסכו בכול תחושה של עצמה ללא קץ. יורדי הים הבריטים, מלווים בחוקרים, פשטו אל כל קצות העולם, מיפו את כדור הארץ, ובד בבד תיעדו את התופעות שנגלו לעיניהם. בלונדון שגשגו הספרות והשירה, ובבריטניה הסגורית נשבה רוח רעננה של מהפכה רומנטית, שנשאה בכנפיה הבטחה לשחרור האדם מכבלי מגבלותיו.

דרווין נולד שלוש שנים לפני מיל, ושניהם גדלו בצל אבות דומיננטיים. אמו של דרווין נפטרה בהיותו בן שמונה, ואילו מיל לא זכה כלל לקרבה אימהית, בשל הניסוי שערך אביו בבנו בכורו. גיימס מיל האמין כי השכל, ולא הרגש, מעצב את האופי, וכי טיפוחו של אדם נבון הוא המפתח לעתידו ולהצלחתו של המין האנושי.

יד הגורל? מקריות? צירוף מקרים? או שמא "רעיון שהגיע זמנו", כלומר תאוריה שריחפה באוויר המדעי-פוליטי-תרבותי של אנגליה הוויקטוריאנית, הגיעה לבשלות, וחשיפתה, בעיתוי הזה, הייתה בלתי נמנעת?

ההיסטוריה של המדע שופעת סיפורים על תגליות שהתרחשו במקביל; המצאות אשר באורח פלא הבריקו בה בעת במוחם של מדענים שונים, שפעלו הרחק זה מזה מבלי שידעו זה על עבודתו של זה, או אף על קיומו. סיפורם של וולאס ודרווין תואר

כיוון שכך, חינך את בנו מגיל שלוש על פי תכנית לימודים נוקשה ומקיפה, שהפכה את ג'ון סטיוארט הקטן לילד פלא משכיל, אך גם הביאה להתמוטטותו הנפשית בגיל צעיר.

השונות הגנטית, בסיס תורתו של דרווין שגרס ששילוב גנים (על אף שהוא לא השתמש במונח גנים) ממוצא שונה יגדיל את סיכויי הישרדות של המין וככל שמגוון התוצאות גדול יותר, גדול הסיכוי להשבתת הגזע. שילוב כזה הצליח להוציא את הנואם הטוב מכולם, ואת האיש החזק בעולם.



צילום: איתן בינו | צילום: trilobite dreamstime.com | צילום: אלון קירה



פסיפס אנושי

לשונות זו ערך עצום, בלעדיה אין אבולוציה. יתר על כן, בהיעדרה לא יתקיים שום גזע ושום מין לטווח ארוך, וסופם להיכחד. דרווין לא ידע לזהות מהו מקור השונות, גם לא את המקור לשינויים החוזרים ומתרחשים בכל פרט, אך הוא הבין שהשונות היא הדלק המפעיל את תהליך האבולוציה, וכי המפתח להתפתחות האדם ולהישגיו טמון בשונות המופלאה בין הפרטים, המאפשרת קיום כל מין והישרדותו, כאשר כל פרט, על תכונותיו הייחודיות, נאבק על קיומו מול סביבה עוינת ומשתנה.

תרבות. וכך תיאר זאת הפילוסוף ישעיהו ברלין בספרו "ארבע מסות על חירות": "מיל סבר שהדעת האנושית לעולם אינה מושלמת ותמיד עלולה לטעות. כי אין בנמצא אמת גלויה ואוניברסלית אחת... כי בני אדם משתנים וכי האמיתות שבהן הם מאמינים משתנות מכוח ניסיונות חדשים ומכוח פעולותיהם שלהם עצמם". וכאמור, כיוון שכך יש להקשיב לכל דעה, לבדוק כל רעיון ולעודד התמודדות בין רעיונות, דווקא כדי שהרעיונות הטובים, המקוריים, המועילים יוכיחו עצמם בתהליך של קונפליקט והתאמה. מיל רואה בוויכוח החופשי מקבילה להליך הניסוי במדעי הטבע; מעין כלי להכרעה בין רעיונות.

אנגליה של המאה ה-19 נחשפה למושג השוני והרב גוניות, ועד מהרה הפכה אותו לערך עליון. דרומה משם, בצרפת, שיבח ז'אן-ז'אק רוסו את "טבע האדם" ואת ערך השוויון והאחידות. באירופה נבטו באותה עת זרעי המרקסיזם, שבסופו של דבר ינבא את קץ ההיסטוריה ביצירת משטר חברתי שוויוני לכל פרט. מיל ודרווין הובילו אל ההפך הגמור מזה. לדידם, דווקא אי השוויון, הפרט השונה, הייחודי, המקורי ויוצא הדופן, הם המובילים אבולוציה חברתית. רעיונות שונים ומנוגדים (כמו יצורים חיים) מתמודדים כל אחד בנפרד, מול סביבה משתנה, ורק הרעיון המתאים ביותר זוכה.

150 שנה אחרי "על החירות", נשמעת תביעתו של מיל - לאפשר לכל דעה להישמע, להתקיים ולהתמודד בבורסת הדעות ולהעניק לכל מיעוט את הזכות לחתור בדרכו אל האמת - טריוויאלית. ההנחה המובלעת בעמדתו, כמו גם באבולוציה הדרוויניסטית, היא כי אין גרסה נכונה אחת לאבולוציה, כשם שאין

אמת אחת לרעיונות האנושיים. בכל רגע ורגע מתקיים בטבע, וכן בחברה, מאבק בין כוחות חדשים, ומומצאת וריאציה חדשה על תכונות ורעיונות. ככל שניח ליותר מתמודדים להציע דרכים משלהם, כך תובטח לנו תשובה מתאימה וראויה יותר לשאלותינו.

בשלהי המאה ה-20 בחרה התנועה הפוסט-מודרניסטית להרחיק את טיעונו של מיל צעד אחד נוסף. אם אין אמת אחת, קבעו הוגיה, או שאין אמת בכלל, הרי שכל הטענות, כמו גם כל המינים וכל התרבויות, שווים זה לזה בערכם ובמהותם. בחסות המונח החדש "רב תרבותיות", הוגדרה המציאות כמשוללת הייררכיה מטבעה: על פי הפוסט-מודרניסטים, אי אפשר ולא צריך עוד לקבוע דרגות לגובה ולנמוך, ראוי ושאינו ראוי, טוב ורע. הכול פתוח.

מיל ודרווין היו דוחים את הרעיון הזה בשאט נפש. דרווין התבונן ב"פראים" בדרום אמריקה, ושאל את עצמו אם אכן מדובר בבני אדם. לא היה לו ספק, כי למרות המוצא המשותף קיים הבדל ערכי בין בקטריה לאדם ובין פרא לאיש תרבות. מיל לא מצא גרגיר של אמת בטענות דתיות לא רציונליות או בתרבויות "מפגרות" של ילידי הגיונגלים. באמצעות השכל והחקירה ניתן להבחין בין אמת לשקר ובין טוב לרע. עמדתו העקרונית של מיל מיוצגת במשפט הקלאסי "אגן בגופי על זכותך לומר את השטויות שלך".

מיל האמין (בהתאמה מלאה לתאוריה הדרוויניסטית), כי בכל שלב ושלב, בכל רגע נתון ובכל סביבה תרבותית, קיים פתרון נכון יותר, מתאים יותר וראוי יותר, הניתן להגדרה ולהגנה רציונלית. בטבע מיוצג פתרון זה באמצעות המין שמצליח להסתגל ולשרוד. בחברה חופשית מנצח

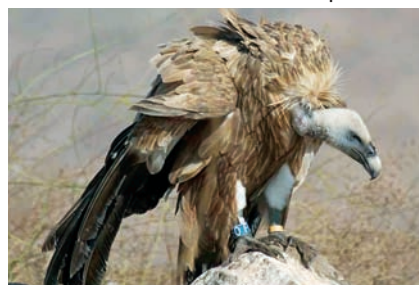
צילום: יורם שפיר



צילום: יורם שפיר



צילום: דורון ניסים



לצד הוצאת הביצים, בשנים האחרונות מבצעת רשות הטבע והגנים פעילות אינטנסיבית רב תחומית כדי לשמר את אוכלוסיית הנשרים, פעילות הכוללת גידול גרעין רבייה בשבי (שבו מתרבים יותר נשרים מבכל גני החיות בעולם יחד), הפעלת תחנות האכלה בכל רחבי הארץ, מיגון קווי מתח גבוה - בשיתוף חברת חשמל לישראל, ופעולות מעקב שוטפות כמו סימון, טיבוע, ניטור ומשדור הנשרים.

"כרגע החקיקה והענישה הקשורה להחזקת חומרי הדברה ורעלים מסוכנים ולשימוש לא חוקי בהם אינה חמורה דיה. צריך לזכור שהרעלות אינן רק בעייתן של חיות הבר והנשרים, וכי הן יכולות בקלות לפגוע גם בבני האדם. הנשר הוא יותר מערך טבע - הוא ערך נוף, ואסור שהנשרים יעלמו מהנוף הישראלי" מסכם אלי אמיתי, מנכ"ל רשות הטבע והגנים.

במדגרה גודלו בגרעין הרבייה שבחי-בר כרמל של רשות הטבע והגנים, ומשם הועברו לאקלום בשמורת הטבע גמלא. לטבע ישוחררו רק בטרותם, בעוד כשנתיים. מעבר להטלת המילואים יש חשיבות נוספת להוצאת הביצים, והיא השיעור הנמוך של ההצלחה בדגירה במושבת הנשרים שבגמלא, שעומד על כ-30 אחוז, לעומת 80-90 אחוז במושבות נשרים במערב אירופה. גם התוצאות של התכנית לא הותירו ספק בנוגע לקיומה של בעיה: מתוך עשר ביצים שהוצאו בקעו שמונה גוזלים. בשמורת גמלא עצמה, מתוך 13 ביצים שהוטלו בטבע בקע גוזל אחד. אוהד הצופה: "הנשרים חיים בזוג מונוגמי ודוגרים במשותף על הביצה. אם אחד מהם נפגע - השני נאלץ לנטוש את הקן ובעצם לוותר על הביצה. לאחרונה אף התקנו בשמורת גמלא מערכת מצלמות חדשנית, שתאפשר לנו לעקוב אחר הנשרים המקננים על המצוק בלי להפריע להם - ולהתערב במהירות במקרה הצורך".

האקולוגים בשמורת גמלא, ורשות הטבע והגנים החליטה להוציא לפועל תכנית מיוחדת לעידוד הילודה במושבה. "היה ברור לכולם שבמצב הקיים אי התערבות משמעותה היעלמות הנשרים מצפון הארץ ומשמי ישראל בכלל, וצריך לזכור שמצב הנשרים הגיע לשפל בשל התערבותו של האדם והרעלות חוזרות ונשנות - כולן כמובן מעשה ידי אדם" אומרת יעל חורש, אקולוגית שמורת הטבע גמלא.

במסגרת התכנית, שמבוססת על עקרון הטלת המילואים ומקובלת בגרעיני רבייה בעולם כולו - אך פחות במושבות שבטבע, גלשו פקחי השמורה לקנים והוציאו עשר ביצים כדי להעבירן למדגרה משוכללת בגן החיות התנייכי בירושלים. הוצאת הביצה מעוררת אצל נקבת הנשר מנגנון טבעי שבעטיו היא מטילה ביצה נוספת, וכך למעשה מכפילים את מספר הגוזלים הבוקעים מדי שנה ויוצרים תמיד לאוכלוסייה כולה. הגוזלים שבקעו

מיל ראה את ההיסטוריה האנושית כצעדה אטית וארוכה של שיפור מתמיד, לקראת אידאל השלמות שאולי אינו ניתן להשגה, אך מפיץ את אורו ממרחקים כמגדלור בחשכה. הליברליזם של מיל רווי משמעות. חירות הפרט וזכות השונה הן בעיניו כלים להצלחה ולקידום החברה האנושית. דרווין, ב"מוצא המינים", השאיר אותנו לבדנו, צועדים במסלול היסטורי ללא כל מטרה או אידאל. אולי זו הסיבה שכל כך הרבה אנשים נלחמים בו בשצף קצף עד היום הזה. "אלוהים לא משחק בקוביות", אמר איינשטיין. הטבע האנושי מסרב לקבל אבולוציה אקראית, חסרת מטרה או משמעות.

אודיסאה - www.odyssey.org.il

הפתרון ה"נכון" (אם כי הזמני), שהושג באמצעות דיון פתוח וחופשי בין דעות שונות. הלגיטימיות של עמדות "מטופשות", כמו של תרבויות "נחותות", אינה נובעת, לדעת מיל, ממעמדן השווה לזה של הטענות הרציונליות. ההגנה עליהן נובעת מן האמונה שהרוח האנושית זקוקה לאתגרים ולמבחנים, וכי הקדמה האנושית נבנית מסינתזה של רעיונות שאיש אינו יודע מראש את ערך תרומתם ומידת התאמתם. המסקנה הפוסט-מודרנית, כי ניתן למחוק כל הייררכיה, מרוחקת, אם כן, מרחק עצום מן התאוריה של מיל.

נשר בשמיים, גור לך / כתב עמרי גל, רשות הטבע והגנים

פעם דאו בשמי ישראל אלפי נשרים. היום נותרו מאות אחדות, תוצאה של הרעלות חוזרות ונשנות, ציד, התחשמלויות ושאר מפגעי אדם. רשות הטבע והגנים החלה בתכנית לעידוד הילודה במושבת הנשרים בשמורת הטבע גמלא, אך גם שם יודעים - ללא טיפול מערכתי בנושא השימוש ברעלים, זהו קרב מאסף.

צילום: יורם שפיר



צילום: אילן שטרן



זכרו! מאחורי כל זוג עיניים יש נשמה



<p>נועה גורת לברדור מעורבת, כבת חמישה חודשים, סקרנית, מתאימה לאנשים עם סבלנות. נועה תחזיר לכם הרבה אהבה.</p>		<p>פרח גורה פרוותית ויפה כבת שלושה חודשים, עדינה מאוד, מחפשת משפחה אוהבת וחמה.</p>	
	<p>פבי חתול חכם מאוד וחברותי, עם עיניים ירוקות ושובות, זקוק לליטופים ולחבר אמת שיאמץ אותו.</p>		<p>גריי גריי, לברדור מעורב כבן שנתיים, מלא שמחת חיים, אוהב לשחק ולטייל, זקוק לאנשים טובים שיעניקו לו אהבה.</p>

פינת אימוץ בעלי חיים

שעות פעילות לקהל המבקרים / אימוצים

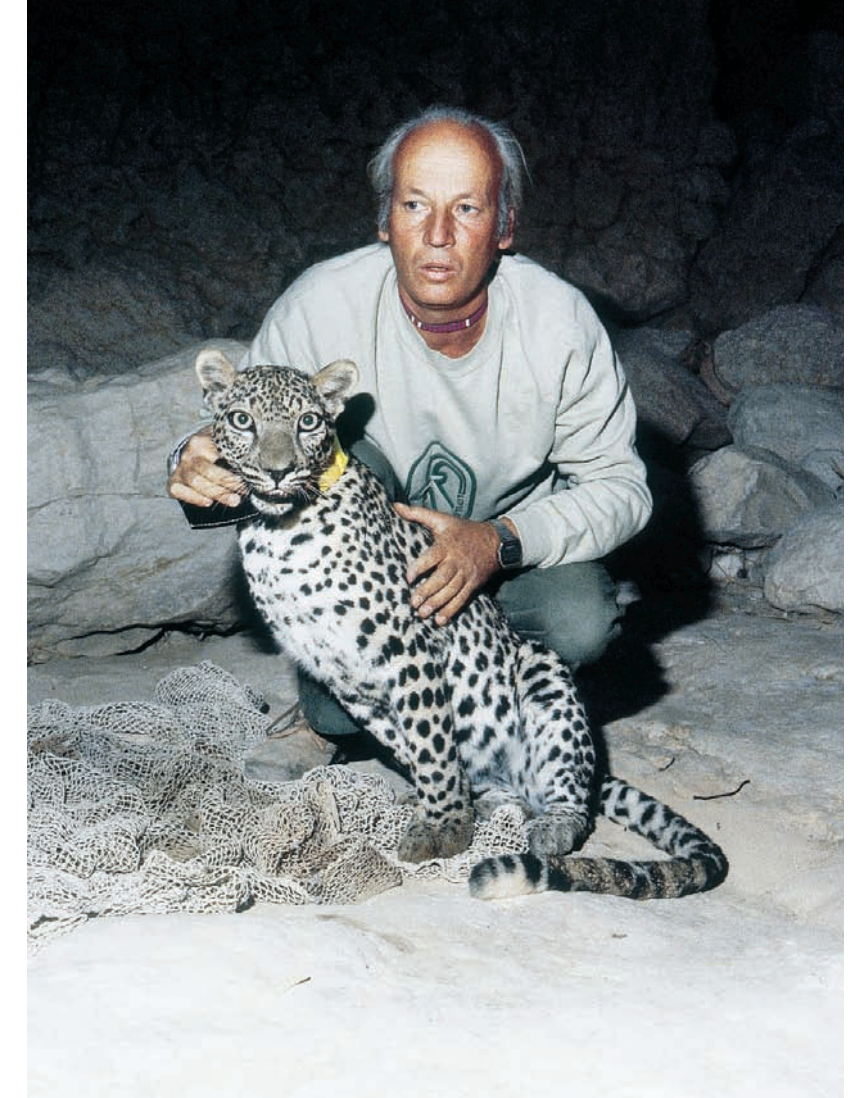
ימים ראשון עד חמישי בשעות: 08:00 - 20:00, יום שישי בשעות: 08:00 - 12:00, יום שבת בשעות: 11:00 - 14:00 כתובתנו: רחוב הרצל 159 תל אביב

לפרטים נוספים: צער בעלי חיים בישראל - תל אביב, טל': 03-5185889-1599-50-2005, פקס: www.sPCA.co.il

ג'ורא אילני נפטר ב-29 בינואר 2009, לאחר מאבקים ממושכים במחלה המשוקצת, ונטמן למחרת בצהריים בספייר שבטבריה, שם חי שנים רבות עם בני ובנות משפחתו ועם ידידיו הרבים ההולכים על ארבע. ג'ורא היה נכס מרתק, בדרכו הייחודית, לחברה הישראלית, ואת זה ראוי שידעו גם משמרי סביבה צעירים, שומרי טבע וכל מי שמתעניין ועוסק בטבע הישראלי השלם. ג'ורא היה סלע יצוק בנוף, מאושיות התפיסה המודרנית המתגבשת של אקולוגים כיצד לפעול להגנת הסביבה, הנוף, הפאונה והפלורה.

בשנת 1960 השתתף במשלחת ארכאולוגים בראשותו של פרופ' יוחנן אהרוני ומאיר בן דב בנחל צאלים, שגילתה קלף ובו קטע מאחת מארבע פרשיות הכתובות בתפילין, שהובאו לשם בידי אחרוני הלוחמים של בר כוכבא ברומאים. תוך כדי חפירה נשמעה נהמה של בעל חיים לא מזוהה, ושגם לא הייתה סיבה לחשוב שהוא חי שם. ג'ורא, שאסף שם עצמות של בעלי חיים, קבע שהנהמה ששמעו החופרים הייתה כנהמת נמר, ואף כתב על כך מאוחר יותר בספרו "מעלה נמר".

בשנים 1969-1970 החלו להגיע שמועות על נמרים באזורים שונים בישראל. אחת הנמרות נהרגה על ידי בדווי בנחל צאלים, שטען כי היו לה שני גורים. בעקבות השמועות החלו חוקרי הנמרים אסף מדמוני ואיתן גיל, שהיו פקחים בשמורת עין גדי, ואסף רוזנטל שהיה פקח ערבה צפונית ודרום מדבר יהודה, לחפש לכל זאת אישור מוכח בשטח. בספטמבר 1970 הביא אסף רוזנטל טביעת גבס וגללים שנשלחו לרשות שמורות הטבע דאז, ושויכו לנמר. באותו זמן החלו להגיע תלונות מבדווים על טריפות, ובמקרה אחד שבו נטרף בכר, הועבר תיאור בעל פה לפרופ' היינריך מנדלסון המנוח שקבע שאכן מדובר בנמר.

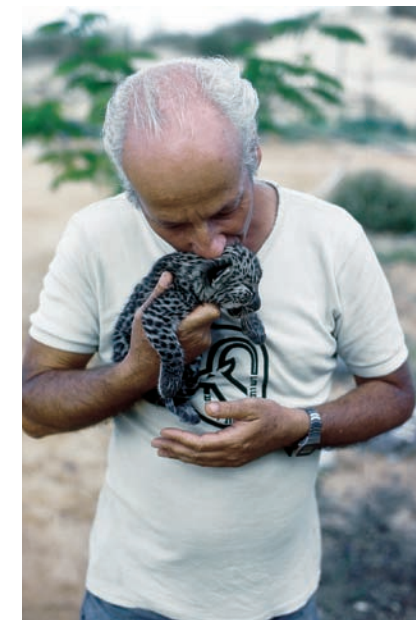


אילני היה הראשון שאיתר בישראל חיות בר נדירות כמו קרקל, חתול חולות ושועל הצוקים, וזיהה בהתרגשות גולגולות של דורסים נדירים ושיירי מזון ייחודיים של הפרס בנחל משמר, דוגמת עצם של אייל אדמוני, הוא האייל האציל מהאזורים הממוזגים שהביאו לאזור הרומאים שצרו על מצדה. כמו כן הוכיח שבאזור הערבה שוכנת אוכלוסיית צבאים ייחודית לאזור, ששנים מאוחר יותר זכו לשם צבי השיטים או צבי הערבה. למיטב ידיעתי הוא אף זה שגילה לנו את הזנבנים. לימים זכיתי לשתף עם ג'ורא פעולה, בהבאת סיפורו של גן היעלונים בקניון עבדת, בסרטון טבע חדשותי מרשים של איש הטלוויזיה מוטי קירשנבוים שהוקרן בפסח 1992 בערוץ הראשון של הטלוויזיה הישראלית,



צילום: ג'ורא אילני

במהלך מחקרו על הנמרים שמחתי בכל נימי נפשי כשלילה אחד צלצל הטלפון אצלי בשעת לילה מאוחרת, וג'ורא על הקו, אמר, כמוסכם בינינו: "בוא, לכדנו עוד נמר". למחרת מוקדם בבוקר מיהרנו אנוכי וחברי ד"ר גלעד ברנדסקי לעין גדי, ועד מהרה מצאנו עצמנו מסייעים לטפל, למדוד ולשחרר לטבע את אמרפל. ג'ורא כינה את הנמרים שלו בשמות קשים כדי שכולם יכירו אותם, גם אם שמותיהם יהיו, כלשונו, בשפת היידיש. לימים למד ג'ורא עוד על אורחות הנמרים בעזרת הנמרה שאותה גידל באהבה והשתמש בה להבנת "עולמם הסובב" של הנמרים מקרוב. ג'ורא התחבר מאוד לטבע הפראי באינן כי "הפאונה האירנית היא יבגדולי, כל מה שיש לנו כאן".



צילום: עופר בהט

לזכרו של ג'ורא אילני / בני מאיר

סיפורו של ג'ורא הוא סיפורו של אדם אך גם סיפורה של תקופה וסיפורו של רעיון. הוא עבר את ילדותו ונעוריו בקיבוץ של השומר הצעיר בשנות ה-40 של המאה ה-20, ושירת בצה"ל של שנות ה-50. היה בין אלה שהקימו את רשות שמורות הטבע - יש מאין - בשנות ה-60 וה-70.

ישראלית. ראיתי בו את נסיך הזואולוגיה הישראלית, שילוב של צבר קיבוצניק ואיש טבע מקצועי.

הכרתי אותו גם כמדריך, איש שטח וחבר. אדם שיועד לתבל את דבריו בציטוטים מדויקים מהתנ"ך, מהמיתולוגיה היוונית, מהספרות האנגלית הקלאסית, וחושף אגב כך עולם פנימי עשיר.

חיים שהיו ונכחדו, עשה מאמצים להכיר את היש, לשמור אותו ולהוסיף עליו.

אהבת הארץ של ג'ורא הייתה אמיתית. ישראל היום, מבחינת חיות הבר שבה והידוע עליהן, שונה בהרבה מזו שבה ג'ורא גדל בגן שמואל, והרבה מזה - בזכותו. זכיתי לערוך את ספר זיכרונותיו - "מעלה נמר" - זיכרונות זואולוג

בעזרתו של פרופ' מנדלסון הצליחו ג'ורא ואחרים לשנות את הגישה שרווחה באותן השנים בארץ, של "נלבישך שלמת בטון ומלט", כי בנוסף צריך גם לשמור על הטבע - לכוון שמורות טבע ולהשיב במידת האפשר חיות בר שנכחדו. במשך עשרות שנים עסק ג'ורא אילני בשמירה על חיות הבר בישראל. הוא הצליח להביא לארץ במאמצים רבים ובדרך לא דרך בעלי

גיורא היה הראשון שהצליח לצלם נמר בטבע בארץ, הראשון שהצליח לזהות וללכוד שועל פנק בחולות סיני ולהוכיח שהוא נמצא גם ממזרח לנילוס, ושורת הישגיו עוד ארוכה.

עם היותו חניך השומר הצעיר - מאלה הנחשבים אדוקים בחילוניותם - היה עולמו הפנימי של גיורא שזור בדימויים תנ"כיים והוא גילה בקיאות מדהימה בתנ"ך.

גיורא היה זואולוג קלאסי, שהיה בקיא בתחומים רבים, המשלבים את המדע עם שאר רוח, איש בעל ידע עשיר בעולם החי שזיהה כהרף עין ובמומחיות כמעט כל חיה שהוא ראה, ידע גם לנקוב בשמה הלטיני והאנגלי, ולספר היכן היא חיה בטבע ומי חקר אותה. מותו של גיורא הוא אבדה לבני משפחתו וליקיריו, ולכל חובבי הטבע בארץ.

גיורא איש הנמרים

אנשי ידיעת הארץ, הזואולוגים והמתעניינים בחי ארץ ישראל, מכירים או שמעו את השם גיורא אילני. בעל תואר ראשון בזואולוגיה אך אוטודידקט שלמד רבות בשדה, היה לזואולוג של רשות שמורת הטבע כשזו קמה ופטר מאוחר יותר כי חיפשו לדרגתו מישהו עם תואר אקדמי גבוה יותר..

כל זה לא מנע מגיורא לעסוק בבעלי חיים, להיות מעורב בהשבתם של פראים וערודים, עזי בר וראמים ארצה כדי להחיות את הנוף, אולי כפי שהיה פעם. אבל הנמרים דבקו בו כי הוא דבק בהם, חיפש אחריהם, פגש בהם. לחלקם הצמיד משדרים ובזכותו למדנו להכיר את בבתא, תרה, אריוך, שלומציון ותיהמת, שמות מוזרים שנלחקו מהתנ"ך או ממסורות מיתולוגיות שונות. על גיורא הזואולוג נכתב הרבה, אני הכרתי אותו בנסיונות שונות, אך הקשורות גם הן בהכרת השטח, בשנות ה-50 של המאה הקודמת, לאחר סימון השכיילים הממוסד הראשון של דרום

מדבר יהודה בידי אנשי בית ספר שדה עין-גדי שקם ובניצוחו של יוסי פלדמן. הייתי אז חבר בקואופרטיב אגד וחבר בוועדה הטכנית של המועצה לסימון שבילים (ששינתה ברבות הימים את שמותיה והייתה היום לוועדה לשבילי ישראל), ושכנעתי את חברי הנהלת הקואופרטיב שאם נסמן שבילי טיול באזור אילת תגבר בהתאם תנועת המטיילים לשם. בית ספר שדה לא היה עדיין באילת, רשות שמורות הטבע עדיין לא קמה, ולסימון גייסנו את המדריכים לידיעת הארץ של אגד ומתנדבים מרחבי הארץ. לכל אלה בא גם הסיוע בשלטים ממפעל הנחושת בתמנע ואבטחה וקשר מצה"ל. בין עמודי התווך מהאזור עצמו, שהכירו את השטח היו עזרא כהן איש אילת וגיורא אילני שהיה אז חבר קיבוץ יטבתה. כל שביל שסיירנו בו אז עם גיורא, התארך והתארך. כאן עצרנו כדי לצפות ביעלים או להתחקות אחריהם, השקפנו לזהות בעלי כנף שונים, סטינו למאורות צבועים וניסינו לקשור

שיחה עם מכרסמים שונים. כשעמדנו לנוח מעט, הוא לא שקט; הפך אבנים, הציץ למחילות וחזר אלינו עם לטאה, עקרב או נחש בידיו, כדי להסביר לנו אל מי יש להתייחס בכובד ראש ואל מי בחשדנות. לעתים שכחנו שאנחנו מחפשים תוואי נוח או יפה לסימון שביל והתרכזנו בתצפיותיו ובהסבריו של גיורא.

בתקופה מסוימת ניסה גיורא לעבוד כמורה דרך. הוא הדריך באפריקה, ובשלב מסוים כשגר עם משפחתו בספיר שבערבה רכש כלי רכב שטח והסתובב עמו במדבר. לפני כ-5 שנים איבד את כושר הדיבור בעקבות ניתוח ולפני שנים אחדות הורע מצבו. כשביקרנו אותו זיהה אותנו אך לא יכולנו לדבר או להקניט איש את רעהו כבעבר, ותחיה אשתו תיווכה בינינו. גיורא נפטר. כל מי שיפגוש בטיוליו בקרקל, בשועל צוקים ואולי אולי גם בנמר או נמרה ששרדו אי שם בנגב יזכור בתודה והערכה את גיורא.



צילום: גיורא אילני

